

Anna Ārente šodien Vācijā nekvalificētos Annas Ārentes balvai.

Šis raksts ir vairāk nekā 2 gadus vecs

Samanta Hila

Ironija, ka Maša Gesena gandrīz nesaņēma balvu viņas rakstu par Gazu dēļ, ir gandrīz pārāk bieza, lai to visu izstāstītu.

Pagājušajā nedēļas nogalē ievērojamā krievu-amerikāņu žurnāliste un rakstniece Maša Gesena [Vācijā](#) policijas aizsardzībā saņēma prestižo Annas Ārentes balvu par politisko domu. Taču pasākums, kas bija paredzēts kā grandioza ceremonija, ko Heinriha Bella fonds rīkos Brēmenes rātsnamā Vācijas ziemeļrietumos, gandrīz nenotika pēc tam, kad Gesena laikrakstā "New Yorker" publicēja eseju, kurā salīdzināja Gazu pirms 7. oktobra ar ebreju geto nacistu okupētajā Eiropā.

Fonds, kas ir saistīts ar Vācijas Zaļo partiju, nodibināja balvu nevis Ārentes godināšanai, bet gan "[godināt personas, kuras identificē kritiskus un neredzamus aktuālo politisko notikumu aspektus un neбайдās ienākt publiskajā telpā, pārstāvot savu viedokli pretrunīgās politiskās diskusijās](#)", atsauc savu atbalstu, kā rezultātā Brēmenes pilsēta atsauc savu atbalstu, kas noveda pie sākotnējās pasākuma atcelšanas. Fonds paziņoja, ka Gesenas salīdzinājums ir "nepieņemams", taču kopš tā laika ir atkāpies no savas nostājas un tagad paziņojis, ka atbalsta balvu.

Lūk, aizskarošā fragmenta daļa no Gesena raksta žurnālā "New Yorker" "Holokausta ēnā":

"Taču, tāpat kā okupētās Eiropas ebreju geto, nav cietumsargu — Gazu neuzrauga okupanti, bet gan vietējie spēki. Domājams, ka piemērotāks termins "geto" būtu izraisījis sašutumu par aplenkto Gazas iedzīvotāju stāvokļa salīdzināšanu ar geto ieslodzīto ebreju stāvokli. Tas arī būtu devis mums valodu, lai aprakstītu to, kas pašlaik notiek Gazā. Geto tiek likvidēts."

Ironija ir gandrīz pārāk bieza, lai to pārgrieztu.

Anna Ārente nekvalificētos Annas Ārentes balvai. Šodien Vācijā viņas balva tiktu atcelta viņas politiskās nostājas par [Izraēlu](#) un viedokļu par mūsdienu cionismu dēļ, pret kuru viņa kritiski pauda savu nostāju no 1942. gada līdz savai nāvei 1975. gadā. Ārentes, vācu izcelsmes ebreju sievietes, kura 1933. gadā pēc Gestapo aresta un aizturēšanas bija spiesta bēgt no Vācijas, raksti par Vāciju būtu pretrunīgāki nekā pašas Gesenas raksti. Salīdzinājums no Gesenas esejas, kas izraisīja tādu sašutumu, cieši atspoguļo fragmentu no Ārentes sarakstes, kas 1955. gadā rakstīta no Jeruzalemes viņas vīram Heinriham Bluheram, kas ir daudz nosodošāka:

"*Galutu* un geto mentalitāte plaukst un zeļ. Un šī idiotisms ir tieši visu acu priekšā: šeit, Jeruzalemē, es knapi varu pastaigāties, jo varu nogriezties nepareizajā stūrī un nonākt "ārzemēs", t. i., arābu teritorijā. Būtībā visur ir vienādi. Turklāt viņi izturas pret arābiem, tiem, kas joprojām atrodas šeit, tā, ka pati par sevi tā būtu pietiekama, lai visu pasauli saceltu pret Izraēlu."

Gesenas salīdzinājums bija vieglprātīgāks nekā Ārentes, kuras pārdomas šķiet baisi paredzošas, taču viņu retoriskais takts nebija pietiekams, lai apturētu cenzorus pie vārtiem Vācijā, kas uzrauga, ko drīkst un ko nedrīkst teikt par Izraēlu, piespiežot Fondu pakļauties.

Pēc *faktiska* likuma, kas stājās spēkā ar Vācijas parlamenta 2019. gadā pieņemtu nesaistošu rezolūciju, kas pielīdzina BDS (boikots, atsavināšanas un sankciju) kustību antisemitismam, Gesena

pārkāpa Vācijas prasību nesalīdzināt holokaustu ar citiem vēsturiskiem notikumiem. Vācijas atmiņu politikas kultūrā holokausts tiek uzskatīts par atsevišķu notikumu; tas tiek saprasts kā vēsturisks izņēmums. Un šī vēstures izņēmuma mentalitāte atstāj holokaustu ārpus vēstures, kas ļauj Vācijas valdībai paust beznosacījumu atbalstu Izraēlas valstij bez politiskas atbildības par šī atbalsta nozīmi. Citiem vārdiem sakot, Vācijas valdība izmanto holokausta atmiņas kā attaisnojumu Izraēlas atbalstam neatkarīgi no tā, ko Izraēla dara ar palestīniešu tautu.

Salīdzinot nacistu okupēto geto un Gazu pirms 7. oktobra, Gesena izvirza politisku argumentu, kura mērķis ir atsaukties uz vēsturisko atmiņu un pievērst uzmanību tādiem jēdzieniem kā genocīds, noziegumi pret cilvēci un "nekad vairs", kas radās Otrā pasaules kara laikā. Salīdzinājums nav viens pret vienu arguments, bet gan barometrs, kas mudina indivīdus – un valstis – padomāt par savu atbalstu Izraēlai, pasaulei vērojot palestīniešu tautas masveida slaktiņus, cilvēkus, kuriem ir atņemtas tiesības, resursi, kuriem nav kur iet, kuri dzīvo pastāvīgas bombardēšanas apstākļos.

Manuprāt, Ārentes izvirzītais jautājums ir par personīgo, politisko un morālo atbildību. Viņaspriekš, nebūtu iespējams runāt par to, kas notiek šodien, nerunājot par pašas nacionālās valsts struktūru, kas, viņaspriekš, daļēji bija vainojama holokausta izraisīšanā. Viņaspriekš, tas nozīmēja, ka tas nebūt nebija izņēmums.

Politiski Ārente atbalstīja ideju, ka ebreju tautai kara laikā bija nepieciešama dzimtene, jo valsts, kurai bija jāgarantē pilsoņu tiesības, kara laikā izmantoja pilsonību kā politisku instrumentu, lai atņemtu ebreju tautai viņu tiesības, padarot viņus par bezpajumtniekiem un pakļautus šausminošai vardarbībai. Atrodies trimdā Parīzē no 1933. gada līdz pat internēšanai 1940. gadā, viņa strādāja, lai palīdzētu ebreju jauniešiem bēgt uz Palestīnu, un pat devās turp 1935. gadā kopā ar Jaunatnes aliju.

Tajos gados viņa teica, ka vēlējusies veikt tikai ebreju darbu, lai palīdzētu ebreju tautai, jo māte viņai bija mācījusi, ka, ja kāds tiek uzbrukts kā ebrejs, viņam ir jācīnās pretī kā ebrejam. Taču viņas nostāja mainījās pēc tam, kad 1941. gadā viņa aizbēga uz Ameriku, apmeklējot Biltmora konferenci 1942. gadā Ņujorkā, kur viņa nosodīja Deivida Ben Guriona aicinājumu izveidot ebreju valsti Palestīnā.

Ārente kritiski vērtēja Izraēlas nacionālo valsti jau no tās dibināšanas brīža, daļēji tāpēc, ka viņa baidījās, ka valstī parādīsies Eiropas nacionālās valsts sliktākās tendences.

Konferencē viņa tika kritizēta par aicinājumu noraidīt Ben-Guriona vīziju. Un 1948. gadā viņa pievienojās Albertam Einšteinam un Sidnijam Hukam, kā arī citiem, parakstot [vēstuli, kas publicēta laikrakstā New York Times](#), protestējot pret Menahema Begina vizīti Amerikā, salīdzinot viņa vadīto "Brīvības" partiju "ar nacistu un fašistu partiju organizāciju, metodēm, politisko filozofiju un sociālo pievilcību".

Ārente kritiski vērtēja Izraēlas nacionālo valsti jau no tās dibināšanas brīža, daļēji tāpēc, ka viņa baidījās, ka šī valsts demonstrēs Eiropas nacionālās valsts sliktākās tendences. Savā darbā "Totalitārisma pirmsākumi" (1951) viņa bija iebildusi pret toreizējo uzskatu, ka nacisms neradās Vācijas nacionālās valsts virsotnē, bet gan tās norietā. Un, lai gan antisemitisms kā ideoloģija bija masu organizācijas centrālais elements, tas nebija vienīgais politiskais faktors, kas ietekmēja viņas uzskatu.

Ārentei buržuāzijas politiskā emancipācija bija mūsdienu nacionālās valsts stūrakmens, kurā politiskos likumus noteica uzņēmēju privātās intereses, kuri bija atzinuši par nepieciešamu pārņemt

valsts aparātu, lai savos koloniālajos pasākumos izmantotu militāros spēkus. Tieši šī nācijas līdzdalība un nācijas pārveidošana par nacionālu valsti, izmantojot privātas ekonomiskās intereses, bija viņas izpratnes pamatā. Un tas, ko viņa uzsvēra – un par ko tika kritizēta –, bija arguments, ka nacionālā valsts politiski izmanto antisemitismu, lai veicinātu savas politiskās un ekonomiskās intereses.

Ārente nekad neatteicās no šī argumenta. Patiesībā viņa pie tā atgriezās savā vispretrunīgākajā darbā "Eihmanis Jeruzalemē" (1963), kurā viņa apsūdzēja Ben-Gurionu "izrādes tiesas" rīkošanā, lai izmantotu ebreju tautas ciešanas, nevis sauktu pie atbildības īsto noziedznieku, Hitlera galveno loģistiku Ādolfu Eihmanu. Protams, Eihmanis bija bijis antisemitisks, viņa apgalvoja, taču viņa naids pret ebreju tautu nebija viņa galvenā motivācija. Tā vietā viņa apgalvoja, ka tieši viņa ikdienišķā augstprātība lika viņam vēlēties kāpt Trešā reiha rindās. Viņa apgalvoja, ka tā ir ļaunuma banalitāte, un definēja ļaunuma banalitāti kā nespēju iztēloties pasauli no cita cilvēka perspektīvas. Intervijā no 1972. gada viņa piedāvāja Ernsta Jingeru stāstu, lai ilustrētu savu viedokli.

Kara laikā Jingers sastopas ar dažiem zemniekiem šajā valstī. Viens no viņiem no nometnēm bija uzņēmis krievu gūstekņus, kuri bija gandrīz līdz nāvei nomērdēti badā. Zemnieks Jingeram stāsta, ka šie krievu gūstekņi ir "zemcilvēki... viņi ēd cūku barību". Tad Ārente saka: "Šajā stāstā ir kaut kas ārkārtīgi muļķīgs. Es domāju, ka pats stāsts ir muļķīgs... Vīrietis nesaprot, ka tieši to dara badā mirstošie..."

Tas viss nozīmē, ka mums kā cilvēkiem ir jāspēj iztēloties pasauli no cita cilvēka perspektīvas, lai novērstu ļaunuma rašanos un stātos tam pretī, kad ar to saskaramies. Un šobrīd Vācijas rezolūcija to aizliedz. [Antisemitisms](#) un holokausts nav izņēmumi no vēstures. Šis morālais pienākums salīdzināt nozīmē divas lietas: ka Vācija nedrīkst turpināt izturēties pret ebreju tautu vai ebreju vēsturi kā pret izņēmumu no noteikuma, lai attaisnotu savu politisko atbalstu Izraēlai; un ka visiem cilvēkiem ir tiesības brīvi eksistēt visur, neatkarīgi no tā, kur viņi pasaulē ir nejauši dzimuši; noziegums pret cilvēci ir noziegums, kas liedz tautai tiesības eksistēt.

1950. gadā Hanna Ārente uzrakstīja eseju ar nosaukumu "[Ziņojums no Vācijas](#) par vācu nespēju samierināties ar notikušo". "Mazāk nekā sešu gadu laikā," viņa rakstīja, "Vācija izpostīja Rietumu sabiedrības morālo struktūru, pastrādājot noziegumus, kurus neviens nebūtu uzskatījis par iespējamiem..." Jautājums, ko viņa pierakstīja savā piezīmju grāmatiņā, domājot par to, kā Vācijai vajadzētu atcerēties karu, bija šāds: "Vai pastāv domāšanas veids, kas nav tirānisks?"

Morāla sarežģītība ir nepieciešama ļaunuma priekšā. Ar banalitāti, apgalvojot, ka tā ir nespēja iztēloties pasauli no cita cilvēka perspektīvas, Ārente domāja to, ka cilvēki vienas nakts laikā ir pieņēmuši radikālās morāles normu izmaiņas, kas bez ierunām pārveidoja principu "Tev nebūs nogalināt" par principu "Tev būs nogalināt". Un šis spriestspējas trūkuma cena bija cilvēka dzīvība.

Iespējams, ka mūsdienu realitātes lielākā ironija ir tā, ka Vācijas "anti-antisemitisma" retorika tiek izmantota, lai attaisnotu palestīniešu tautas masveida slaktiņus, vienlaikus faktiski palielinot antisemitismu un padarot ebreju tautu mazāk drošu visur.

Vācijai ir jāatsauc sava nesaistošā rezolūcija. Lai tā turpinātu cenzēt to, ko cilvēki drīkst un ko nedrīkst teikt par Izraēlas valsti. Lai tā nepiespiestu morālu līdzdalību noziegumos pret cilvēci. Nevajadzētu teikt, bet varbūt tas ir jāatkārto nepārtraukti, ka kritizēt Izraēlas valsti nav antisemitiski. Fondam, kas nav spējis parādīt morālu drosmi un nostāties pret rezolūciju, vajadzētu atgriezties pie Ārentes – savas prestižās balvas vārdabrajā – un atrast drosmi savai pārlicēbai. Jo kurā brīdī humanitārās krīzes beigsies? Gazā joprojām ir simts trīsdesmit Izraēlas ķīlnieki. Gandrīz

20 000 palestīniešu miruši. Seši tūkstoši seši simti no tiem ir bērni. Vairāk nekā 50 000 ievainoto. Divi, trīs miljoni badā mirstošo cilvēku. [Deviņi no desmit palestīniešiem neēd katru dienu](#) . Cilvēki cieš badu.

izcils politiskais tikums , rakstīja Ārente, jo tā prasa riskēt ar savu reputāciju un dzīvību, lai paustu politisku viedokli.

Kur mūsdienās ir drosme?

Drosme – Heinriha Bella fonds; drosme, vācieši.

- Samanta Hila ir biogrāfijas "Anna Ārente" un "Annas Ārentes dzejoļu" autore.